

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 2 (43)

**СПЕЦВИПУСК
ДО ТИЖНЯ НАУКИ**

Вінниця – 2023

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

ВИПУСК № 2 (43)

Свідоцтво про державну реєстрацію

друкованого засобу масової інформації

Серія ВЦ № 1065-423-ПР від 24 грудня 2019 року

Журнал

(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Конкурси
- ❖ Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Протокол № 10 від 18 травня 2023 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори

Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 2(43) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2023. 194с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2023

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА

<i>Шершун Галина</i> , Екологічні реформи України на шляху до ЄС	5
--	---

НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

<i>Артемчук Валерія</i> , Освітній проект «Еко-халабуди» шляхи реалізації освіти для сталого розвитку в практику роботи закладу дошкільної освіти	6
<i>Кротюк Марія</i> , Фізичне виховання в закладі дошкільної освіти як основа формування здоров'я дітей дошкільного віку	12
<i>Перожиж Зоряна</i> , Моральне виховання дітей дошкільного віку за допомогою гри	15
<i>Рудь Яна</i> , Підготовка дітей дошкільного віку до школи за допомогою НМК «Буду вправним першачком»	17
<i>Балаба Яна</i> , Історичний вектор розвитку морального виховання дітей дошкільного віку	23
<i>Вознюк Віталіна</i> , Роль родини у формуванні особистості дітей раннього та передшкільного віку	27
<i>Гвоздинська Альона</i> , Предметний світ дітей дошкільного віку через призму інноваційних педагогічних технологій	29
<i>Титаренко Катерина</i> , Творчі ігри як засіб соціалізації дітей старшого дошкільного віку	33
<i>Гуменюк Ольга</i> , Розвиток мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку шляхом вивчення англійської мови	36
<i>Заїкіна Наталія</i> , Особливості ігрової діяльності дітей раннього дошкільного віку	39
<i>Камінська Ангеліна, Токар Любов</i> , Особливості виховання патріотизму у дошкільників в світлі сучасності	42
<i>Ключківська Карина</i> , Розвиток дошкільної освіти у педагогічному просторі України	46
<i>Козинець Олена</i> , Зарубіжний досвід дошкільного виховання	49
<i>Крисько Оксана</i> , Впровадження засобів казкотерапії з метою розвитку мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку	52
<i>Кузнєцова Аліна</i> , Організаційно-педагогічні умови формування у дітей дошкільного віку навичок здорового способу життя	54
<i>Кузьменко Тетяна, Токар Любов</i> , Українська народна іграшка як засіб морального виховання дітей дошкільного віку	56
<i>Купрата Лілія</i> , Розвиток морального виховання дітей дошкільного віку через призму педагогіки Марії Монтессорі	59
<i>Любченко Анна</i> , Особливості спілкування дітей раннього та передшкільного віку у різновікових групах закладів дошкільної освіти	61
<i>Мальченко Марія</i> , Моральне виховання дітей раннього передшкільного віку засобами казки	64
<i>Михальчук Ольга</i> , Становлення і розвиток дошкільної освіти у другій половині XX – початку XXI століття	67
<i>Ольхович Тетяна</i> , Розвиток морального виховання в умовах сучасної дошкільної освіти	70
<i>Погойдаш Вероніка</i> , Сучасні підходи взаємодії дошкільного закладу з родиною	73
<i>Пугаченко Олена</i> , Історичний розвиток гармонійного виховання дітей дошкільного віку	75
<i>Рекута Тетяна</i> , Використання інноваційних педагогічних технологій у логопедичній практиці з дітьми дошкільного віку	79
<i>Скалецька Діана</i> , Засоби масової інформації як фактор впливу на особистість дитини дошкільного віку	81
<i>Чеканцова Зоя</i> , STREAM – освіта дітей дошкільного віку як вектор інтегрованого навчання і виховання	84
<i>Тимошенко Альона</i> , Розвиток естетичного виховання дітей дошкільного віку	87
<i>Мокра Оксана</i> , Адаптація дітей дошкільного віку до навчання в школі шляхом співпраці батьків та закладу дошкільної освіти	89
<i>Федоришин Оксана</i> , Основи економічного виховання дітей дошкільного віку	92
<i>Щербатюк Катерина</i> , Ознайомлення з рідним містом як засіб патріотичного виховання дітей дошкільного віку	94

ПСИХОЛО-ПЕДАГОГІЧНА ЛАБОРАТОРІЯ

<i>Беспечна Анастасія</i> , Національно-патріотичне виховання учнів в системі роботи класного керівника	97
---	----

<i>Дякова Вікторія</i> , Характеристика провідних напрямів формування здорового способу життя школярів у освітньому процесі	100
<i>Зінченко Сніжана</i> , Організація партнерської взаємодії закладів освіти та сім'ї	104
<i>Михальчук Олеся, Мінова Єлизавета</i> , Використання інформаційно-комунікаційних технологій для організації самостійної роботи учнів основної школи в умовах дистанційного навчання	108
<i>Пономаренко Марія, Надкернична Любов</i> , Формування ключових компетентностей молодших школярів в умовах сучасної інноваційної освіти	111
<i>Вацак Крістіна</i> , Криптичне мислення сучасного педагога як складова його професійної компетентності	114
<i>Клименченко Наталія</i> , Комунікативний портрет вчителя	117
<u>НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ З ІНОЗЕМНИХ МОВ</u>	
<i>Головська Ірина</i> , Використання техніки колажування у підготовці майбутніх вчителів до інтерактивної взаємодії з учнями на уроці іноземної мови	120
<i>Андрусенко Софія</i> , Тестування як ефективний засіб організації контролю вивчення англійської мови	123
<i>Гуркало Владислава</i> , Україномовні еквіваленти англійських фразеологізмів з онімів	126
<i>Кушнір Аліна, Вовк Анастасія</i> , The Beatles: Liverpool Accent	130
<i>Поліщук Інна</i> , Ігри як засіб розвитку фонетичної компетентності учнів молодшого шкільного віку ..	132
<i>Синчук Діана</i> , Робота з пісенним матеріалом на уроках іноземної мови як засіб формуванні граматичної компетентності учнів основної школи	137
<i>Хоменко Юлія</i> , Проблематика перекладу політичних текстів	141
<u>НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ, ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ</u>	
<i>Василевич Інна, Багрій Тетяна</i> , Розвиток професійної компетентності та практична діяльність вчителя української мови та літератури	145
<i>Козяр Міла</i> , Функціональне навантаження назв тварин в українських народних піснях	148
<i>Собчук Вікторія</i> , Особливості проведення уроків зарубіжної літератури з використанням інтерактивних технологій навчання	151
<i>Сілко Діана</i> , Фольклоризм української літератури як дескриптивний код	154
<i>Яковенко Тетяна, Форостяна Катерина</i> , Фольклорні образи та мотиви у творчості Тараса Шевченка	157
<i>Яременко Ярослава</i> , Образний світ поеми Максима Рильського «Мандрівка в молодість»	161
<u>НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА</u>	
<i>Любчик Катерина</i> , Феномен і культурологічна місія проекту «musica sacra ukraine: партесний вимір»	163
<i>Гончар Тетяна, Чорна Наталія</i> , Організація театралізованої діяльності на уроках музичного мистецтва в ЗЗСО: вітчизняний та зарубіжний досвід	165
<i>Вилко Дарія</i> , Моделювання проблемних ситуацій як ефективний засіб розвитку пізнавальної активності учнів на уроках музичного мистецтва	169
<i>Чеховська Дарина</i> , Педагогічні засади розвитку мотиваційної сфери особистості музично-обдарованих учнів	172
<u>НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ</u>	
<i>Кальніченко Наталія</i> , Особливості викладання методики трудового навчання у студентів педагогічного коледжу з урахуванням вимог НУШ	174
<i>Валевська Ольга</i> , Підходи та стратегії навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти зрівняння методик вітчизняних та зарубіжних дослідників	176
<i>Юртин Вікторія</i> , Підготовка майбутніх вихователів до роботи в умовах інклюзивної освіти	180
<u>ВІДОМІ ІМЕНА</u>	
<i>Козлова Олена</i> , Тема: «Богдан Хмельницький, як політик і людина», практичне заняття	182
<i>Яковенко Тетяна, Форостяна Катерина</i> , Михайло Драї-Хмара як представник українського неокласицизму	186
<i>Цимбал Тетяна</i> , Педагогічна система М. Монтессорі	189
<i>Вимоги до підготовки науково-методичних статей збірника «вісник науково-методичних досліджень» Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу</i>	193

МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КАЗКИ

УДК 373.2.015.31:17:398.21(=161.2)

МАЛЬЧЕНКО МАРІЯ

студентка факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва

Науковий керівник: ТОКАР Л. П.

викладач факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Abstract. *The article considers the use of Ukrainian folk tales in the moral education of children of early and preschool age.*

Key words: moral culture, Ukrainian folk tale, culturogenesis, fairy tale creation.

Постановка проблеми. Проблема морального розвитку є однією з найважливіших, складних і вічно актуальних у житті суспільства. Ця проблема перебуває на стику філософії, етики, педагогіки і психології. Отже, актуальність теми визначається нагальною необхідністю розробки адекватної стратегії морального виховання. Очевидно, що вирішення цієї проблеми припускає вивчення природи і механізмів етичного розвитку. Таке дослідження сполучене з рядом труднощів, оскільки моральна поведінка включає різні психологічні складові: моральну свідомість, моральну саморегуляцію, соціальні емоції.

Моральне (або соціально-емоційне) виховання є важливою складовою частиною більшості існуючих програм освіти дошкільників. Відомо, що дошкільний вік - це період найбільш інтенсивного становлення моральних установок і почуттів, тому моральне виховання в цей період набуває особливої значимості. Аналіз методів морального виховання, які використовуються у сучасних дитячих садках, свідчить, що в переважній більшості випадків вони спрямовані на формування моральних суджень, уявлень і оцінок. Даний підхід заснований на припущенні, що моральні уявлення переростають у відповідні дії дитини і стають запорукою і джерелом її морального поведінки. Моральне виховання є найважливішим завданням практично всіх програм дошкільної освіти. При всьому різноманітті цих програм педагоги відзначають наростання дитячої агресивності, жорстокості, емоційної глухоти, замкнутості на собі і власних інтересах. У зв'язку з цим розробка методів виховання моральних якостей особистості є на сьогодні одним з головних завдань, які ставлять перед психологами педагоги і батьки.

Вихід української освіти на якісно новий рівень визначив сучасні ідеали виховання які повинні стати основою відтворення духовно-морального

потенціалу нації. Головна мета виховання, визначена в концепції національного виховання, полягає у передачі молодому поколінню багатств духовної культури народу. Зважаючи на це, найважливішим завданням вітчизняної педагогіки є формування високоморальної особистості, зокрема виховання її моральних почуттів.

Багатогранність і значущість виховання моральних почуттів у становленні особистості зумовили посилену увагу до вивчення цієї проблеми філософів, психологів, педагогів. Це цілком закономірний процес, оскільки мораль як форма суспільної свідомості постійно змінюється під впливом нових чинників, набуває нових якостей; з іншого боку, є спільні риси у моралі різних часів і народів.

Проблема морального виховання особистості розглядається вченими різнопланово, у таких аспектах, виховання моральної свідомості (В.Зибковець, І.Мар'єнко та ін.), виховання моральної культури особистості (В.Бачинін Т.Гуменникова), формування моральної активності дітей (І.Зайцева, Л. Крайнова), характеристика емоцій і почуттів та їх класифікація (Є.Богданов, К.Ушинський, О.Чебикін та ін.), роль почуттів у процесі морального виховання дітей (М. Стельмахович, В.Сухомлинський)

У низці досліджень розглядаються різні засоби морального виховання дітей: національний фольклор (А.Богущ, Стельмахович та ін.); художня література (Н.Ільїнська, Т.Ружевиц); казка (А.Богущ, А.Щерба, В.Сухомлинський та ін.).

Останнім часом дошкільна педагогіка зазнає певних змін. Нарешті змінюється підхід до виховання та навчання дітей. Як ключову категорію у Базовому компоненті дошкільної освіти визначено особистість. Пріоритетом нового підходу є всебічний розвиток особистості (фізичний, психічний, соціальний). Таким чином, сьогодні

принципово актуальною постає проблема вивчення, дослідження та діагностика моральної вихованості дошкільників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Моральне виховання з перших років життя дитини спрямоване на формування її моральної позиції, ціннісних орієнтирів, інтересів і потреб. Адже на цьому етапі закладаються основи морального розвитку особистості, розвиваються уявлення, почуття звички, які спрямовують подальше її вдосконалення. Особливо значні зміни відбуваються у мотиваційній сфері дитини-дошкільника, що виявляються у розвитку моральних мотивів поведінки, а на етапі старшого дошкільного віку вони набувають супідрядності – підпорядкованості певній вищій меті. Тому неувага до морального виховання в дошкільному віці не може бути компенсована у подальші роки.

П. Блонський основою морального виховання вважав стосунки між дитиною і дорослим, моральні впливи на дитину, що ґрунтуються на ласкавому, довірливому ставленні, повазі до її особистості. Педагог виховує насамперед тим, як він мислить і говорить, відчуває та діє. Найефективніше виховання, як правило, апелює до внутрішніх сил дитини, діє на неї через зовнішні чинники, але, так би мовити зсередини.

Певний вплив справили на теорію і практику морального виховання дітей дошкільного віку ідеї А. Макаренка про виховання у колективі. Особливу увагу він приділяв вихованню єдності моральної свідомості і поведінки дітей: "Широка етична норма стає дією лише тоді, коли її "свідомий" період переходить у період загального типу, традиції, звички, коли ця норма стає дією лише тоді, коли її "свідомий" період переходить у період загального типу, традиції, звички, коли ця норма починає діяти швидко і точно, підтримана громадською думкою і громадським смаком". Дитина має пізнавати моральні норми у системі конкретних і реальних взаємин людей. Засвоєння їх змісту повинно породжувати моральну активність (готовність до свідомої поведінки складних ситуацій), яка є основою моральної поведінки, а також свідоме і відповідальне ставлення дитини до своїх учинків. Моральному вихованню в колективі сприяє атмосфера ділового співробітництва, добровільної взаємодії, доброзичливості.

Важливе значення для формулювання наукових засад морального виховання мали проведені у другій половині XX ст. психологічні дослідження з

проблем розвитку емоцій у дітей дошкільного віку (О. Запорожець, Я. Неверович), дитячої соціальної психології (Т. Репіна), обґрунтування вченими системи морального виховання дітей дошкільного віку в дитячому садку і сім'ї (А. Виноградова, В. Нечаєва, С. Козлова, Р. Буре, Р. Іванова та ін.). [4, с.40]

Мета дослідження: теоретичне та емпіричне вивчення впливу української народної казки на моральне виховання дошкільників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Провідним засобом виховання дітей дошкільного віку є казка.

Казка вдихає в душу дитини чутливість до найтонших відтінків думки інших людей. Образна мова казок зворушує дитину, пробуджує почуття власної гідності, стверджує поняття про добро й зло, справедливість і несправедливість.

Витоки духовного виховання – у розповіданні та читанні казок, виховання через серце, виховання через душу дитини. Казка завдяки своїй невимуженості викладу, прозорості образів, назавжди залишає невинуватий слід у дитячій душі.

Казка супроводжує людину все життя. Вона приходить до нас із настоянної космічної мудрості віків, промовляє голосами предків, співає малиновими дзвонами любові у нашій душі. Саме казка покликала до життя могутній талант Тараса Шевченка та Олександра Пушкіна, Миколи Гоголя та Агатангела Кримського, Максима Рильського та Павла Тичини, Івана Франка та Лесі Українки, і пізніше відгукнулася у їхній творчості голосом лісової пісні, сонячними кларнетами, мелодією ночі, сумом кленового листа та хором лісових дзвіночків.

Народна педагогіка активно використовувала дидактичний потенціал українського казкового епосу, тому казка посіла друге місце після колискової у материнській школі. Казка використовувалася у родинному вихованні не лише з розважальною метою, а й для заспокоєння, заколисування дитини, для тренування пам'яті, вона була першим "підручником", енциклопедією народної мудрості, з якої дитина пізнавала світ і себе в світі. Казка передавалася з вуст в уста і є пульсуючою артерією живого Божого Слова, що єднала українців у часті і просторі і живих, і мертвих, і ненароджених, була листом у вічність навіть тоді, коли в безнадії склалися руки, бо заборонялося писати та читати рідною мовою. Вона як Фенікс невмируща, вона як Правда, вона жива, як саме життя.

Великі педагоги минулого відзначали не пересічність народного українського казкового епосу у вихованні дітей. Зокрема К. Д. Ушинський писав: " Багато з них , мабуть, народ переробив або наново склав спеціально для дітей. Це – перші і блискучі спроби народної педагогіки, і я не думаю, що хто-небудь був спроможний змагатися в цьому випадку з педагогічним генієм народу. Народну казку діти читають легко вже тому, що в усіх дитячих народних казках безперервно повторюються дитячі слова та звороти, і з цих безперервних повторень, що якнайбільше задовольняють педагогічне значення оповідання, складається оповідання, складається щось ціле, струнке, що легко оглянути, сповнене руху, життя й інтересу. Ось чому народна казка не тільки цікавить дитину, не тільки становить прекрасну вправу в самому початковому читанні, весь час повторюючи слова й звороти, але надзвичайно швидко відбивається в пам'яті дитини з усіма своїми деталями й народними висловами. Моральний зміст казки тут не має значення, та його часто зовсім немає. Природні російські педагоги – бабуня, мати, дід, що не злязять з печі, – розуміли інстинктивно й знали з досвіду, що моральні сентенції дають дітям шкоди, ніж користі, та що мораль полягає не в словах, а в самому житті, що охоплює дитину з усіх боків і звідусіль щохвилини проникає в її душу. Я рішуче ставлю народну казку недосяжно вище від усіх оповідань, написаних навмисне для дітей освіченою літературою. В цих оповіданнях освічена доросла людина силкується спуститися до дитячого розуміння, фантазує по-дитячому й не вірить сама ні в одно слово, написане нею. Хоч би як добре підробити таке оповідання, це все-таки підробка: дитяча гримаса на старечому обличчі. В народній казці велика, сповнена поезії дитина – народ — розповідає дітям свої мрії та принаймні, наполовину вірить сам у ці мрії". [2, с.3]

На педагогічному значенні народних казок акцентував увагу І. Я. Франко, який у передмові до збірки " Коли ще звірі говорили" зазначив : " Я бажав би, щоб наші діти в інтересі здорового і морального розвою якнайдовше витали фантазією в тім світі простих характерів і простих відносин ... відси вони винесуть перші і міцні основи замилювання до чесності, правдомовності і справедливості, а надто любов до природи і охоту – придивлятися близько її творам..." [1, с. 18-21]. А у статті "Байка про байку" письменник говорив про незабутність дитячих вражень від казки, про її роль у зміцненні любові дитини до рідного слова.

На захист казки виступила Софія Русова. В статті «В оборону казці» вона писала : «Тепер, коли переглядають усю літературу, щоб якнайкраще впорядкувати дітей, виникає дуже часто питання чи придатні для раціонального розвитку душі й розуму дитини казка, чи фантастичні уяви казкового світу не шкодливо вражають й без того розвинену фантазію дітей, чи не слід якнайбільш обмежити вплив казки й вносити в матеріал дитячого читання більше реального, правдивого... Так само, як у думках дитини, так і казці наче нема нічого надзвичайного, але все надзвичайно, нема обмеженого часу ані простого. Зате все живе, все має почуття, знає ласку, знає правду, усе повне якогось чарівного життя – й квітка, й береза, й пташки, звірі, й вітер, і вода...».

Дитина захоплена цим життям, колись вона буде, може, так само з увагою прислухатися до наукових законів біології, хімії, які розкажуть їй справжнє, теж повне краси життя природи. Але збудила першу думку, познайомила дитину зі світом життям не одна увага та спостережливість, а й казка-чарівниця. Ось через це й не можна вважати казку шкодливою задля духовного розвитку дитини, навпаки – вона кілька літ має рішучий вплив на думки дитячі й навчає дитину з книжки вибирати радість, розвиває естетичний смак, який і надалі одверне дитину від погані лубочної".[4, с.11]

В. О. Сухомлинський назвав казку " свіжим вітром, що роздмухує вогник дитячої думки й мови". Про виховне значення казки видатний педагог писав у багатьох своїх статтях, зокрема таких, як " Кімната казки", "Школа під блакитним небом", "розумове виховання і всебічний розвиток особистості", " Творчість у колективі. Роль казки в колективному житті дітей", " Естетичні почуття молодших школярів" та ін.

Оскільки у наш час актуальною є проблема національного виховання, виховання національно свідомих громадян, то казка – найбільш благородний матеріал для цієї мети.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сформовані в дошкільному віці основи моральної особистості, значною мірою визначають подальше життя дошкільника, а виправити допущені батьками, педагогами помилки у моральному вихованні дітей важко або неможливо. Наприклад, у старшому дошкільному віці моральні почуття і знання пов'язуються з почуттям обов'язку. Дитина в цьому віці здатна усвідомлювати моральний сенс своєї поведінки. Виникають внутрішні моральні інстанції –

прагнення поводитися згідно з моральними нормами не тому, що цього вимагають дорослі, а тому, що це приємно для себе і інших. Особливе місце у формуванні моральних потреб дошкільників

посідають народні казки, оповідання, про вигадані і фантастичні події. Не виникає сумніву, що казка справляє глибоке емоційне враження на дитину, сприяє розквіту її духовних сил.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Беленька Г. Роль казок В.О. Сухомлинського в процесі виховання морально-етичних якостей дітей старшого дошкільного віку. *Молодий вчений*. 2018. №8.1 (60.1) С. 18-21.
2. Заблоцька С. Особливості розвитку моральних норм поведінки дошкільників в експериментальних умовах URL : [http:// dspu. edu. ua/ youngsc/ AQGS/2012_3/ pshyhology/ 244251. pdf](http://dspu.edu.ua/youngsc/AQGS/2012_3/pshyhology/244251.pdf). С. 244–251.
3. Кононко О. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція) Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна». 2014. 452 с.
4. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник для студентів вищих навчальних закладів. / Тамара Поніманська К.: «Академвидав», 2015. С.456.
5. Софій Н. З., Найда Ю. М. Середовище, що належить дітям: порадник для педагогів закладів дошкільної освіти. ЮНІСЕФ, ВФ «Крок за кроком». Київ, 2019. С. 16–17.

*Стаття надійшла до редакції
01 березня 2023*

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

УДК 373.2(477)''199|200:

МИХАЛЬЧУК ОЛЬГА

асистент дитини з особливими освітніми потребами

Abstract. *The article highlights the dynamics of the development of scientific and pedagogical schools in the field of preschool education in Ukraine in the second half of the 20th century. - the beginning of the 21st century, their achievements at each of the three distinct stages are characterized, the interaction and mutual influence of academic and university scientific schools is shown.*

Key words: *scientific and pedagogical school, research, preschool education, education, training, linguistic didactics.*

Постановка проблеми. Питання становлення, розвитку та популяризації діяльності наукової школи стає все більш актуальним для динамічного інформаційного суспільства, потенціал якого складають творчі, ініціативні, відповідальні, соціально мобільні та висококваліфіковані фахівці, що прагнуть до постійного професійного і особистісного самовдосконалення. Актуалізація вивчення наукової школи як моделі взаємодії науки і освіти, що інтегрує науково-дослідну і навчальну роботу, забезпечує спадкоємність наукового знання і створює оптимальні умови для розвитку кадрового потенціалу, сприяє оптимізації науково-дослідної діяльності у вищій школі зумовлюється також зростанням ролі наукової спільноти, яка формує та розвиває прогресивне знання, сприяє його утвердженню в конкурентному освітньому середовищі. Зважаючи на те, що кожна наукова

школа проходить певні життєві цикли в своєму розвитку, видозмінюється, критичне осмислення й усвідомлення історико-педагогічного досвіду, об'єктивна оцінка дослідницьких здобутків учених-засновників наукових шкіл, виявлення прогресивних та діючих чинників функціонування стрижневої неформальної структурної ланки науки, сприятиме імплементації окремих ідей у проблемне поле вивчення, зростанню освітнього потенціалу суспільства, моделюванню освітніх інфраструктур сьогодення. Значний інтерес викликають науково-дослідні традиції, закладені в другій половині ХХ століття, що послужили базисом для зародження і подальшого розвитку наукових шкіл у галузі дошкільної освіти, визначили основні напрями досліджень в дошкільній педагогіці і методиках дошкільного навчання і нині мають потужний науковий потенціал, впливають на освітньо-виховні